

Finansdepartementet

fi.remissvar@regeringskansliet.se

fi.ofa.k.remiss@regeringskansliet.se

Kommunal anslutning till Utbetalningsmyndighetens verksamhet (SOU 2025:20)

Fi2025/00415

Pensionsmyndigheten anser att det är avgörande för tilliten till välfärdssystemen att arbetet med att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen stärks. I det arbetet är det centralt att även den kommunala sektorn omfattas.

Pensionsmyndigheten anser att utredningens förslag om kommunal anslutning endast till verksamheten för dataanalys och granskning (författningsförslag 2) bör genomföras. Övriga förslag är olämpliga utifrån att transaktionskontot ännu inte är i drift samt att det saknas tillräckliga analyser av konsekvenserna av ett bredare införande.

Pensionsmyndigheten lämnar nedan synpunkter i förhållande till författningsförslag 1 och 2 samt betänkandet i övrigt.

Författningsförslag för kommunal anslutning av utbetalningar av ekonomiska förmåner och ekonomiska stöd till både systemet med transaktionskonto och verksamheten för dataanalys och granskning (författningsförslag 1)

Utifrån Pensionsmyndighetens erfarenhet av transaktionskontoreformen framstår förslaget som ambitiöst men i flera avseenden utmanande att genomföra. Förslaget innebär att de kommunala utbetalningarna ska registreras i Utbetalningsmyndighetens transaktionskontosystem, men fortsatt verkställas på samma sätt som idag genom kommunens eller regionens system. Enligt Pensionsmyndighetens bedömning är det en bättre ordning, med hänsyn till systemskillnader, samordning och de höga krav som en alternativ lösning skulle medföra att de kommunala utbetalningarna enbart ska registreras i systemet med transaktionskonto. Men till skillnad från statliga myndigheters utbetalningar inte administreras där. Det är dock ändå svårt att förutse

www.pensionsmyndigheten.se

Pensionsmyndigheten
Box 38190
100 64 Stockholm

Telefon

0771-771 771

E-post

registrator@pensionsmyndigheten.se

Org.nr

202100-6255

konsekvenserna av förslaget. Skälet är att det inbegriper ett stort antal aktörer med olika förutsättningar avseende teknisk kapacitet och varierande erfarenhet av felaktiga utbetalningar. En sådan anslutning skulle därför sannolikt i flera avseende vara mycket krävande att realisera. Det är också oklart om förslaget skulle leda till större effekter i relation till reformens syfte, särskilt med hänsyn till att det skulle krävas väsentligt mer tid och resurser för att uppnå en fungerande anslutning. Mot denna bakgrund förespråkar Pensionsmyndigheten inte denna lösning.

Pensionsmyndigheten anser således att det är positivt att utredningen inte föreslår att Utbetalningsmyndigheten ska ta över ansvaret för de kommunala utbetalningarna. Pensionsmyndigheten ser stora ekonomiska- och verksamhetsrisker med att samla de statliga utbetalningarna hos en aktör. Om även de kommunala utbetalningarna skulle ingå i ett sådant system skärps denna problematik ytterligare. Riskerna är svåröverblickbara och staten utsätter sig för sårbarhet vid driftstörningar samt en omfattande och kostsam struktur. Att inte öka risknivån för denna samhällskritiska verksamhet är särskilt viktigt i det geopolitiskt komplicerade läget med ökad sannolikhet för kris och krig. Vid händelser som krig eller krigsfara krävs stora tekniska, juridiska, handläggnings- och utvecklingsresurser för att hantera snabba och omfattande utbetalningar.

Pensionsmyndigheten förordar mot ovanstående därför att myndighetens omfattande utbetalningar även fortsättningsvis sker via Försäkringskassan. Pensionsmyndigheten anser att det skulle vara betydligt mindre riskfyllt att betala ut pensioner och pensionsrelaterade förmåner på ca 500 mdkr på samma sätt som idag och inte via Utbetalningsmyndigheten. Särskilt med tanke på att de faktiska utbetalningarna via transaktionskontot inte har någon praktisk betydelse för Utbetalningsmyndighetens dataförsörjning för sitt uppdrag att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar. Dataförsörjningen för det uppdraget sker i ett separat spår från transaktionskontot.

Utöver detta är upphandlingen av gemensamma bankavtal komplicerad och förutsätter omfattande samordning som involverar flera aktörer – såsom Riksgälden, banker och flera myndigheter – det vill säga ytterligare förstärkande av komplexitet och fel/risker i betalflödet.

Mot bakgrund av detta, och i kombination med att åtminstone två andra stora myndigheter idag har förmågan – Skatteverket och Försäkringskassan – ställer sig Pensionsmyndigheten frågande till om ytterligare en myndighet, väsentligt mindre och med annat grunduppdrag, ska ha ett utbetalande ansvar. Utöver de stora kostnaderna det innebär, krävs också att motsvarande förmåga byggs upp, något som är tids- och resurskrävande.

Författningsförslag för kommunal anslutning av utbetalningar av ekonomiska förmåner och ekonomiska stöd endast till verksamheten för dataanalys och granskning (författningsförslag 2)

Pensionsmyndigheten förordar starkt författningsförslag 2. Förslaget omfattar välfärdsutbetalningar till enskilda personer samt föreningsbidrag och förbättrar

förutsättningarna för att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar. Förslaget bör dock innefatta även privata aktörer som hanterar offentliga medel, annars kommer inte några stora effekter att uppstå när det gäller arbetet att motverka felaktiga utbetalningar på kommunal nivå. Särskilt i ljuset av att det förefaller vara i de privata aktörernas kommunala välfärdstjänster som större felaktiga utbetalningar och bidragsbrott sker.

Rättsliga förutsättningar för informationsdelning (avsnitt 13.5 samt 14.5 och 14.6)

Utredningen bedömer att särskilda uppgiftsskyldigheter och sekretessbrytande bestämmelser behöver införas för att möjliggöra att kommuner och regioner kan lämna ut uppgifter till Utbetalningsmyndigheten, även när de omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Det kan till exempel handla om informationsöverföring i samband med underrättelser eller vid fördjupade granskningar. Uppgifterna ska, när de mottagits av Utbetalningsmyndigheten, omfattas av absolut sekretess.

Pensionsmyndigheten anser, trots utredningens förslag, att det fortfarande är oklart vad som gäller vid informationsöverföring mellan statliga myndigheter, kommuner och regioner - särskilt vid behandling av känsliga personuppgifter som därefter lämnas vidare till anslutna myndigheter, exempelvis i underrättelser. Det saknas en tydlig analys av hur sekretessen ska hanteras och vilken rättslig grund som möjliggör ett effektivt och rättssäkert informationsutbyte i detta led. Även mottagande myndighet måste ha rättsligt stöd för att kunna ta emot och behandla dessa uppgifter. Det framgår inte tydligt hur detta ska säkerställas. Pensionsmyndigheten ser därför ett behov av att det i det fortsatta lagstiftningsarbetet klargörs hur sekretesskyddade kommunala uppgifter får hanteras av mottagande myndigheter.

Pensionsmyndigheten vill särskilt understryka vikten av att tidigare ställningstaganden som exempelvis Pensionsmyndighetens svar på Ju2024/01778 (SOU 2024:63), beaktas. Pensionsmyndigheten betonade behovet av ett mer enhetligt och reformerat sekretessregelverk för att möjliggöra ändamålsenlig informationsdelning mellan myndigheter. Avsaknad av samordning riskerar att leda till fortsatt osäkerhet och ineffektivitet vid överföring av uppgifter, vilket riskerar att hämma reformens syften. Pensionsmyndigheten anser därmed att frågan om sekretess mellan myndigheter, kommuner och regioner behöver ges en mer central plats i det fortsatta reformarbetet än vad som framgår av nuvarande förslag.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektör Anna Pettersson Westerberg efter föredragning av verksamhetsutvecklare Hava Husic. I den slutliga handläggningen har

2025-05-19

Dok.bet. 4 (4)
Version PID289733
Dnr/ref. 1.0
2025-80

även avdelningschefen Magnus Rodin, enhetschefen Erik Jönsson, juristen Ylva Rosenkvist Sjögren och verksamhetsutvecklare Yvonne Lindgren deltagit.

Anna Pettersson Westerberg

Hava Husic